

היובל תורה

רשת
שיעורי
תורה

ערב יום הכיפורים תשסז ♦ דף היומי בבלי: כתובות כ ירושלמי: סוכה ח משנ"ב: ח"א פה:

נושאי ה'דף' בעלון

היתר עגונה עפ"י תמונה.....כתובות כ

חתימה על דף ריק, ונתבע שטוען שחתם על דף ריק.....כתובות כא

עדות בשני אנשים זהים.....כתובות כב

הוכחת כהונה במי ששם משפחתו כהן.....כתובות כג

ברכת כהנים על ידי ישראל.....כתובות כד

אמירת דבר אגדה בשם אומר.....כתובות כה

נשואי שבויה בזמן הזה לכהן.....כתובות כו

כפתור ופרח.....עמוד 5

השנה החדשה אשר עומדים אנו בפתחה, דורשת מאתנו 'להתחדש', להתחיל את חיינו הרוחניים מחדש, כאילו היום קיבלנו על עצמינו עול מלכות שמיים, ולשפר את מעשינו בהתאם. הרי אם כל יום חדש דורש מאתנו 'להתחדש', וכדברי חז"ל (ספרי ואתחנן ו) - בכל יום יהיו בעיניך כחדשים! הרי כל שכן שכל שנה חדשה דורשת כן מאתנו ביתר שאת וביתר עז, כדברי חז"ל (ויקר"ר כט) על הפסוק (תהלים פא, ד) 'תקעו בחדש שופר בכסא ליום חגנו'. 'בחודש - חדשו מעשיכם. שופר - שפרו מעשיכם. אמר להן הקב"ה [לישראל], בניי! אם שפרתם מעשיכם, אני עושה לכם כשופר שמכניס בזו ומוציא בזו. אימתי בראש השנה, בחדש השביעי באחד לחדש'.

בנוסף לכך, עומדים אנו בשעת הנעילה של השנה החולפת, אשר זמן חשבון נפש הוא על העבר, האם ניצלנו את השנה שהעניק לנו הקב"ה?! וכמו שמצינו בדברי חז"ל שסוף כל יום או תקופה, הוא זמן המיועד לפשפש במעשים, שהרי כל יום, שבוע, חודש, ושנה, הם זמנים הראויים לתשובה. כדברי חז"ל (שבת קנג). 'רבי אליעזר אומר - שוב יום אחד לפני מיתתך. שאלו תלמידיו את ר"א, וכי אדם יודע איזהו יום ימות? אמר להן, וכל שכן, ישוב היום שמא ימות למחר, ונמצא כל ימיו בתשובה. ואף שלמה אמר בחכמתו (קהלת ט ח) בכל עת יהיו בגדיך לבנים ושמן על ראשך אל יחסר'. וכן מצינו שבכל סיומה של שבוע בערב שבת, זמן ראוי הוא לתשובה, וכדברי המשנה ברורה (סי' רנ סק"ג) 'כתבו הספרים יהרהר בתשובה ויפשפש במעשיו בכל ערב שבת'. וכן ערב ראש חודש נקרא 'יום כיפור קטן', לפי שזמן תשובה הוא. וראש השנה, הלא כל חודש אלול שלפניו, מיועד הוא לתשובה, כי הוא החודש הנועל את השנה.

בנוהג שבעולם, כאשר אדם פותח עסק, אם רוצה להצליח במעשה ידיו, חייב הוא להעמיד מנהל חשבונות, אשר יסכם את ההוצאות וההכנסות מידי יום ושבוע, וכמו כן בסיום כל חודש עליו להנפיק 'מאזן חודשי', כדי לראות האם ההכנסות מכסות את ההוצאות, כי עסק שאינו מכסה את הוצאותיו טוב לו שלא נברא משנברא. אמנם לפעמים על אף שעוברים חודשים מספר והכנסות אֵין, עדיין אין זו סיבה לסגור את העסק, מכיון שבכל עסק יש בו ימים מלאי הכנסות ורווחים, לעומת ימים שחורים אשר בהם ההוצאות עולות על ההכנסות. אמנם הקובע העיקרי הלא הוא ה'מאזן השנתי', כאשר בסיומה של שנה מתיישב בעל העסק עם ה'מאזן השנתי' כדי לקבוע האם העסק הוא רווחי או לא. ואם בעסק גשמי הדברים כן, בודאי שחיינו הרוחניים עלינו להתנהג כך.

חלפה עלינו שנה תמימה מחיינו, שנה אשר כללה בתוכה 365 ימים, בהם שבתות קודש, חגים ומועדים. כעת הוא הזמן להתיישב עם ה'מאזן השנתי', האם ההכנסות מצדיקות להחזקת העסק, או שח"ו ההוצאות גדלות על ההכנסות.

דבר אחד ניתן לומר, כל מי שהצטרף בשנה החולפת למעגל האדיר של לומדי הדף-היומי, זכויות רבות ואדירות נוספו לו במשך השנה, ובודאי שתרמו לבניית 'מאזן שנתי' חיובי ביותר. כי לימוד הדף-היומי, חוץ מהזכויות הרבות לאין שיעור של עצם לימוד התורה, בכוחה לשנות את חיי האדם, מכיון שהיא קושרת את האדם אל גזגי התורה בעבותות בל ינותקו, בקשר רציף מידי יום ביומו ללא הפסק.

ולאלו שעדיין עומדים מתלבטים מן הצד, הרי פתחה של השנה חדשה קוראת להם - חדשו מעשיכם! זו ההזדמנות הנאותה להכריע את ההכרעה הנחושה אשר תשנה את חייכם, ולהצטרף בנחישות למעגל לומדי הדף-היומי המתרחב מידי יום, ולהכריע בכך את כף הזכויות, וכדברי התנא (אבות א יד) 'ואם לא עכשיו אימתי'.

הבה כולנו יחדיו נחדש את מלכותו של הקב"ה עלינו, נקבל על עצמנו עול מלכות שמים, ונצטרף ללומדי והוגי התורה ביתר שאת וביתר עז, וכך נזכה לשנה טובה ומתוקה ברו"ג, ונראה את כל אשר נשמה באפו מכריז ואומר - ה' אלוקי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה בב"א.

תוספות מיוחדות לכבוד ההגים

בכל שבוע יופיע לקט סיפורים

מובהרים מגדולי ישראל

עמודים : 10 - 7

היתר עגונה עפ"י תמונה

בשו"ת עין יצחק (ח"א אבה"ע סי' לא) נשאל בדין עגונה שיש תמונה המעדת את טביעת בעלה, והאשה העגונה אומרת שהיא מכרת היטב בתמונה שהוא בעלה שנאבד. וגם הראתה האשה שיש בידה תמונה שצילמוהו בחייו והתמונות זהות, אם יש לסמוך על כך ולהתירה.

העין יצחק דן שם בכמה צדדים בענין זה, וכתב היות ושני התמונות דומים זה לזה בלי שום שינוי כלל, נראה דעל זה בוודאי יש לסמוך להיתירא כיון דהם שניהם לפנינו ודומין להדדי, וכמו שמצינו בסוגיין גבי קיום שטרות ע"י דמיון שמדמין אותן לשטרות המקוימין כבר דזהו קיום גמור ומהני אף במה דצריך קיום מן התורה ומוציאין ממון מהמוחזק על סמך הדמיון הזה. וכדעת **הש"ך** (ראה אליבא דהלכתא בדעת האחרונים בזה) שמוציאין ממון אפילו בשטר כתב ידו, וכיון דמוציאין ממון עפ"י מן המוחזק אף במה דבעינן קיום מן התורה מוכח דהך כח הדמיון עדיף מרובא דברובא אין מוציאין ממון כו'. ע"כ אין לנו להחמיר בכזה אף בחשש אשת איש. ולכן יש לנו על מה לסמוך להיתירא על מה שדומין התמונות להדדי.

אך כל זה הוא רק באופן שהתמונה צולמה בתוך ג' ימים למיתתו שאם לא כן הרי אין מעידין עליו אלא עד ג' ימים ובנטבע במים בעינן שיראוהו מיד כשהעלוהו מן המים כמבואר **בשו"ע** (אבה"ע סי' י"ז סכ"ו).

ובשו"ת ברכת רצ"ה (סי' ג), האריך בענין זיהוי ע"פ תמונה פוטוגרפית, והשוואתה לתמונתו מחיים, והביא דברי הש"ך והקצה"ח שנחלקו לגבי קיום שטרות ע"י דימוי החתימות בשטר כת"י, והסכים לדברי **הקצה"ח** שאין להוציא ממון אפי' ע"פ סימנים מובהקים ביותר, ומ"מ לענין השוואת תמונות פוטוגרפיות ודימויים זה לזה יש לנו סעד להתיר ע"פ הדעות שדימוי חתימות נחשב לקיום מן התורה, ואפי' לד' רב שרירא גאון וסיעתו דימוי תמונות זל"ז חשיב כסימן מובהק ביותר, ואע"ג דלא מהני לענין להוציא ממון, מ"מ לענין עגונה שפיר מהני להקל. וסיים בסוף דבריו, שיש לחלק עוד דשאני גבי קיום כתב יד הלוה, שיש לדון שאינו קיום מעליא כיון שהמזויף יעשה כל טצדקי להתדמות לחתימות ידי הלוה בכוונה מכוונת. משא"כ בני"ד דלא חיישינן אלא דילמא אתרמי כה"ג, ומש"ה לא חיישינן לכ"ע ע"י דמיון התמונה. ע"ש. וכן הסכים הגאון **מהרש"ם** (ח"ג סי' רנו, ח"ז סי' מ), ואף שכתב לחלק בין דימוי חתימות זה לזה ובין זיהוי אדם שיש לו פרצוף פנים עם החוטם בולט לתמונה פוטוגרפית וציור סממנים שאינו בולט, מ"מ כתב שדברי הברכת רצה הנ"ל נכונים.

ובשו"ת לבושי מרדכי מה"ת (חאה"ע סי' ה) כתב **בתשו' להגר"ש ענגיל** הנ"ל בענין זה, וז"ל והנה הדר"ג חושב הצורה פוטוגרפית עכ"פ לסימן אמצעי, והביא מ"ש **הקצה"ח** (סי' מז) דלרש"ג לא מהני דמיון חתימות של הלוה, שזהו רק כסימן אמצעי, אבל הנתיבות שם ס"ל דהוי סימן מובהק ביותר שמתירין על ידו בעגונה. ולענ"ד דמיון צורת הפוטוגרפיה ודאי דעדיף מדמיון כתב ידו, שבכת"י א"א לצמצם שיהיה דומה ממש וכו', אבל תמונה פוטוגרפית שהיא ע"פ הטבע שצורת בבואה שלו נקלטת בדיוק וניכרת יפה אף לילדים עדיף טפי. (וע"ע בשו"ת משיב דבר אבה"ע סי' כג, בשו"ת אבן יקרה ח"א סי' יט, אמרי יוסר ח"ב סי' ל אות ג, מרחשת ח"ב סי' ו).

חתימה על דף ריק, ונתבע שטוען שחתם על דף ריק

אמר אב"י לכתוב חתימת ידיה אחספא ושדי ליה בבי דינא ומחזקי ליה בי דינא (וחזו ליה) ולא צריך איהו לאסהודי אחתימת ידיה ואזיל איהו והאי ומסהדי אאיך ודוקא אחספא אבל אמגלתא לא דלמא משכח לה איניש דלא מעלי וכתב עילויה מאי דבעי.

והנה **בשו"ת שבות יעקב** (ח"א סי' קמט) דן בדבר אשר תבע שמעון את ראובן בכתיבת ידי עצמו שחייב לו סך מאת זהובים כמשמעות כתב חילוף שנהגו הסוחרים, וחתם תחתיו בחתימת ידו, וראובן משיב שהוא חתם עצמו אסיפא דמגילתא, ומצא שמעון חתימת ידו וכתב עליו כך, כי מעולם לא לוח ממנו ולא נתחייב לו כלום, ויעיד על זה השתנות הכתב שהכתב חתימה נראה שנתיישן יותר מגוף הכתב.

ובשבות יעקב האריך שם במחלוקת האחרונים אם יש לאדם מייגו להיות נאמן בתביעתו כשמראה לפני בית דין שטר שלא כתוב בו כלום, והוא רק חתום, והתובע טוען שנאמן במייגו שיכל לכתוב על השטר מה שברצונו, והביא **שהש"ך** (סי' סט ס"ק יז) הוכיח לנדון זה ממה שאמרו בסוגיין, דלמא משכח איניש דלא מעלי וכתב עליו מה דבעי, ואי ס"ד שיהא חייב לשלם כשיש לתובע דף שאין בו אלא חתימה, מדוע הגמרא אמרה "וכתב עליה מאי דבעי" הרי אף בלא שיכתוב מאי דבעי, יוכל לגבות במייגו, וממילא מוכרח שבלא שיכתוב אינו יכול לגבות בו.

אך **בשבות יעקב** דחה ראייתו וכתב שזהו כוונת הגמ' ועוד דודאי אם היה מותר לחתום אסיפא דמגילתא ודאי היו הכל מודים שלא היה יכול לתבוע בחתימה בלבד כיון שנהגו לחתום כך והנתבע היה יכול לטעון כן שאני חתמתי והוא מצא כן, משא"כ עכשיו שתקנו חכמים שלא יחתום כי אם ארישא דמגלתא מטעם דכתב עליו מה דבעי א"כ יכול לתבוע בחתימתו בלבד דאל"כ איך עבר וחתם את עצמו אם לא שהיה חייב להתובע והאמינו מה שיטעון עליו.

ומ"מ כתב שם בעיקר הנדון שבא לפניו, שאין להוציא מיד המוחזק בחתימה על דף ריק או כנדון דידן כי יכול לומר קים לי כהני פוסקים עכ"פ. וכל זה כשהדבר ברור לחוש הראות שנשתנה בחתימה מחמת שנתיישן שנכתב זמן מה קודם כתיבת החיוב שלמעלה אבל אם אפשר לתלות מחמת השתנות הדיו עצמו והוא דבר המצוי שאין כל מיני דיו שווים במראה ודאי אין לפסול אם הוא מקוים בנאמנות ומ"מ אם נראה לדיין אומדנות שיש חשש ערמה בדבר זה יכול להשביע שבועה חמורה את ראובן אף שאינו חייב שבועה מדינא.

ובגליוני הש"ס (ד"ה אבל אמגלתא לא) כתב שיש לדייק מדברי **השבות יעקב** שהוא איסור לחתום על מגלתא שהרי כתב אם היה מותר לחתום וכו', **והגר"י ענגיל** (שם) כתב שאין נראה כן ואין זה אלא עצה טובה שקמ"ל שלא להפסיד מעותיו אבל אין בזה איסור.

עדות בשני אנשים זהים

בשו"ע (אבהע"ז סי' קנב ס"ג) נפסק שאם יש שני עדים שמעידים על אשה שנתגרשה ושנים אחרים מכחישים אותם ואומרים שלא נתגרשה הרי זו בחזקת אשת איש (עיי"ש כמה פרטי דינים בזה).

והנה מעשה היה באשה בק"ק פין הסמוך לק"ק ליסא שהיתה אשה אחת יושבת עגונה שבעלה הרחיק נדוד, ושנים רבות היתה יושבת שוממה, ויהי בימים רבים היתה יושבת בחנות, בא איש אחד אצלה אל החנות, והתחיל לדבר על עסקי החנות כאילו רוצה לקנות ממנה דבר, והאיש נכנס עמה בדברים ושאל אותה על בעלה, והשיבה שאין לה ידיעה ממנו, והוא אמר שיש לו איזה ידיעה ממנו, אחר זה הסתכלה האשה בפניו ונדמה לה שזה בעלה והאיש הלך ממנה, והאשה יושבת תוהה ולא ידעה שורש הדבר, והלכה להרב והביאו את האיש והכירה אותו היטב ואמרה סימנים בגופו וגם כל בני העיר הכירו אותו בטביעת עין שזה האיש הוא פלוני בן פלוני מילדי קהלתם בעל האשה הזאת. והאיש מתחלה כיחש עד שדברו עמו וביקשו ממנו שיתן גט, והודה שהוא בעל האשה הזאת וגירשה. אחר זאת הלך משם ובדרך בבואו אמר שהוא אינו בעל אשה ומשם הלך עד בואו לפרעמסלא ושם הכירה אותו אשה אחת עגונה שהוא בעלה וגם כל בני ק"ק פרעמסלא הכירו שהוא מילדי קהלתם פלוני בן פלוני בעל האשה מפרעמסלא, וגם האיש הודה שהוא מפרעמסלא ואשה זרה שאינה אשתו גירש בק"ק פין בשביל מעות שקיבל בעד הגירושין, וכתב הרב הגאון מפרעמסלא ובית דינו להחזיק האשה בק"ק פין בחזקת אשת איש בודאי כי זה המגרש אינו בעלה רק הוא מילדי ק"ק פרעמסלא. ואחר זה שלחו בני ק"ק פין לפרעמסלא והשלוחים הכירו שהוא מילדי עירם ק"ק פין בעל האשה שבק"ק פין. ומעתה בני ק"ק פין מחזיקים בהכירם שהוא מילדי עירם ובני ק"ק פרעמסלא מחזיקים בהכירם שהוא מילדי פרעמסלא ונתווכחו הפוסקים במשפט הנשים הנ"ל.

ובשו"ת נודע ביהודה (מהדו"ק אבה"ע סי' סה) האריך במו"מ בשאלה זו, וכתב שזה דוחק לומר שמה שאמרו אין הקב"ה טובע שנים בחותם אחד הוא רק על הרוב, ועוד א"כ למה עדים שהוכחשו לוקין אף שבא הרוג ברגליו אכתי כיון דתרי נינהו ודאי לא משקרי ובודאי נזדמן עוד אחד שהיה לו ט"ע כזה וא"כ למה ילקו והם אמת העידו אלא ודאי דדבר זה אי אפשר כלל, ובעובדא דידן שבני פרעמסלא ובני פין עומדים כל אחד בהכרתם אף ששמעו ההכחשה א"כ שפיר דייקי ואי אפשר שיזדמנו. וסיים שהדין פשוט ששתי הנשים בחזקת איסור אשת איש קיימי, והנשים הללו מקולקלות ונשארו עגונות.

ועי' **שד"ח** (פאת השדה כללים מערכת אלף אות סח) בשם הגאון מהרש"ם ז"ל שדן בזה מהירושלמי (יבמות פט"ו סוף ה"ד) שאמרו ולית כאן בר נש דמיא לר"א ועוד כמה עובדות ע"ש, ועי' **בס' בית מאיר** (בסופו) מה שכתב בזה, וכן **בשו"ת שאילת דוד** (סי' ט).

הוכחת כהונה במי ששם משפחתו, כהן

בשו"ע (אבהע"ז סי' ג ס"א) נפסק שמי שבא בזמן הזה ואמר כהן אני אינו נאמן ואין מעלים אותו לכהונה על פי עצמו, ולא יקרא בתורה ראשון ולא ישא את כפיו, וביאר הפרישה שאף שכל הכהנים בזמן הזה בחזקת כהנים [דרבנן] מ"מ היינו רק במי שיש לו חזקה אבל מי שבא ממדינה אחרת ואין אנו מכירים אותו אין לו חזקה ואסור לאכול בתרומה אפילו דרבנן.

והנה מי ששם משפחתו כהן, אבל מעולם לא נהג בכהונה משום שגדל במשפחה שאינה יודעת מהלכות כהונה, נראה בפשטות שהואיל ורובא דרובא הנקראים כך הם כהנים, נחשב כמי שהוחזק בכהונה. וכמו שכתב **הקצוה"ח** (סי' רפד ס"ק א) עפ"י הגמ' בב"ב (קכו, ב) האומרת מוחזקני בזה שהוא בכור דהוי קרי ליה אבוה וכו', דלאו דוקא כשהוחזק כן עפ"י אביו אלא ה"ה כשהוחזק כן עפ"י מה שבני אדם קוראים אותו בכור, הואיל והוחזק שמו בעיר שהוא בכור הרי זה בחזקת בכור ליטול פי שנים בירושה. ואפילו אם לא הוחזק בשם כהן אלא ל' יום כבר כתב **הרמב"ם** (פכ"ד ממלוה ולווה ה"ד) עפ"י הגמ' בב"ב (קסז, ב) שאם הוחזק בעיר ל' יום שכך שמו אין חוששין שמא שם אחר יש לו והוא שינהו לרמות ולעשות קנוניא. אלא שבנידון דידן יש להסתפק שאולי שם המשפחה הוא שם משפחת האם, ולא שם משפחת האב, וכפי שידוע שאין השמות הוכחה לברור יהדות.

ובספר בן יאיר (מזכרת הגיטין אות א סק"ב) כתב שמי שמכונה כהן אין הכוונה שהוא מזרע כהונה אלא זה כעין כינוי בעלמא, ועיין בזה **בשו"ת ישכיל עבדי** (ח"ב אבה"ע סי' יג).

ועוד יש לציין לתשובת **האגרות משה** (אבה"ע ח"ד סי' יא) שנשאל בדבר אחד שהחזיק עצמו לכהן ונתברר שכל ידיעתו היא מאביו שבעת שקראו אותו לשמחת הבר מצוה אמר שהוא כהן אבל אביו אינו שומר תורה כלל וגם שברח מבית אביו בילדותו מצד מרדו באביו שלפי הדעת לא היה לו לידע כל כך דבר כזה שלכן אין לו שום נאמנות לזה שהוא כהן, וגם אשה אחת שהיתה בת אחי אבי אבא שהיא שני בשני עם אביו הנזכר אמרה איך אפשר שאתה כהן מאחר שאבי שהוא אחי אביך אינו כהן שלכן אין לחוש למה שאמר אביו, ומצד אמירתו לאוסרו בפסולי כהונה מדין שויה אנפשיה חתיכה דאיסורא אין לאוסרו מכיון שהחזקת עצמו לכהן הוא ע"פ אמירת אביו שאין לו נאמנות, לכן אינו צריך לגרש את אשתו הגיורת שהיא גיורת בצדק וזהירה בכל דיני התורה ורשאי לחיות עמה כמו כל ישראל בגיורת כי איננו כהן.

ומדברים אלו עולה לדינא כי יש לדון בכל מקרה ומקרה לגופו, לדון מה כוונתו באומרו כהן אני, מהן ידיעותיו בהגדרת כהונה, מנין לו ידיעה זו, ויש לחקור ולחפש עדויות על כך, אך אין להסתפק בכך ששם משפחתו כהן ולאוסרו בכך, אלא הוי רגלים לדבר. ועי' **בקובץ תשובות** (ח"א סי' קלז).

יום שלישי יג תשרי

כתובות כד

ברכת כהנים על ידי ישראל

בגמרא מבואר שישראל הנושא כפיו עובר בעשה, וכן פסק הרמ"א (או"ח סי' קכח ס"א) שאין לזר לישא כפיו, אפי' עם כהנים אחרים, ואפשר דעם כהנים אחרים שרי וצ"ע. וכתב המ"ב (סק"ו) שלדינא הסכימו האחרונים שבכל אופן עובר בעשה.

ובמ"ב (סק"ג) הביא מחלוקת האחרונים אם יברך ברכת כהנים בלא נשיאת כפים אם עובר בעשה.

עוד כתב שם בשם המגן גבורים דהא דאמרה תורה אתם ולא זרים אינו רק במתכוין לכוונת המצוה אבל אי לא מכוין כלל לכוונת המצוה רק שלא לעבור על דברי חבריו שחשבו שהוא כהן ואמרו לו עלה לדוכן פשיטא דאין כאן איסור עשה כלל עי"ש ונ"ל דכ"ז דוקא למאי דקי"ל לעיל בסימן ס' ס"ד דמצות צריכות כונה דאל"ה אינו מותר רק דוקא אם מכוין בפירוש שלא לשם מצוה או שאינו מכוין כלל לברכה. ולפי"ז כתב ה**ביה"ל** (ד"ה דור) יש לתמוה על מנהג העולם שנוהגין לברך אחד לחבירו בין שהוא כהן או זר בעת שמלוה אותו בלשון יברכה וגו' ואף דברכה כזו הוא שלא בשעת התפלה וידוע הוא מה שאיתא בירושלמי פ"ד דתענית לא מצינו נשיאת כפים בלא תפלה הלא זהו בודאי רק תקנתא דרבנן דקבעוהו בתפלה ומדאורייתא אינו תלוי בזה כלל תדע דהלא תפלה גופא לרוב הפוסקים הוא דרבנן וא"כ כיון דמדאורייתא יוצא בברכה בעלמא כשמברך אותם אפילו שלא בשעת תפלה ועי"ז אמרה התורה אתם ולא זרים האיך מותר לזר לברך אחד לחבירו בלשון זה וא"כ יש ראייה ממנהג העולם להא דקי"ל מצות צריכות כונה. ואולי יש לומר דטעם המנהג משום דס"ל **כהב"ח** דדוקא בפריסת ידים עובר הזר בעשה א"נ דכיון דתקנו רבנן שלא לישא כפים בלא תפלה שוב מי שאומר פסוקים אלו של ב"כ בלא תפלה בין כהן בין ישראל הוי כמכוין בפירוש שלא לקיים בזה המצוה דברכת כהנים ולכן שרי.

וודאי שאין כל חשש איסור בהזכרת ה' בפסוקי ברכת כהנים, וכבר כתבו הפוסקים שמוותר להזכיר את השם כקריאתו בפסוקים שהובאו בתלמוד ובמדרשים, אין בזה ח"ו משום הזכרת שם שמים לבטלה, וכמבואר ב**שו"ת שאילת יעב"ץ** (ח"א סי' פא), ו**בשואל ומשיב** (מהדו"ק ח"ג סי' נג).

אך ב**שו"ת נודע ביהודה** (מהדו"ק או"ח סי' ו) כתב, ששני לומדים נחלקו בדברי **המגן אברהם** (סימן קכח סק"א) שכתב, דסבירא ליה לר"י (תוס' שבת קיח): שאיסור עשה היינו מה שמזכיר השם לבטלה בברכה, אם כוונתו לברכה שקודם ברכת כהנים, שהיא אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וכו', או כוונתו על ברכת כהנים עצמה שמזכיר את השם בפסוקי הברכה. וסיים ה**נודע ביהודה**, והנה הראיתי פנים לדברי שניהם, אבל המכוון יותר הוא שכוונתו על ברכת כהנים ממש, ולא על הברכה שלפניה. וב**שו"ת יהודה יעלה** (או"ח סי' מא) הקשה עליו, ושכן מעשים בכל יום שהאבות מברכים לבנים, והרבנים לתלמידים ולשאר כל אדם, בברכת כהנים כולה.

יום רביעי יד תשרי

כתובות כה

אמירת דבר אגדה בשם אומר

בגמרא, שמעת מיילי דבר נפחא ולא אמרת לן משמיה, ו**במצפה איתן** (ד"ה חזיא) כתב שהכל יודעים שתורתו של רבו הוא עי"ש.

והנה ביבמות (צו:) מובא העובדא שר' יוחנן קפיד על ר' אלעזר שאמר בבית המדרש שמעוה ולא אמרו בשמו, ומקשה הגמרא ורבי יוחנן מאי טעמא קפיד כולי האי, ותירצו שר' יוחנן רצה שיהיו שפתותיו דובבות בקבר. והפנים מאירות בהקדמתו לספרו, מבאר והולך מדוע קפיד ר"י מפני שפתותיו דובבות, והלא כלפי שמיא גליא מי חידש הלכה זאת, וכי בשביל שהאומר אינו מזכיר את השמועה בשם אמרה יקפח ד' שכרו הראוי לו שלא יהיו שפתותיו דובבות, ותירץ עפ"י המבואר בסוגיין דחזיה ר"ש לר' אלעזר בישות, וא"ל שמעת מיילי דבר נפחא ולא אמרית ליה בשמיה, וברש"י (שם) ביאר לפיכך לא קבל ממנו, הרי מבואר שאם היא אומר השמועה בשמו היה מקבלים זאת ממנו, ולפי זה מובן הטעם שר' יוחנן הקפיד כיון שרצה שהתלמידים יקבלו את דבר ההלכה שנאמר, ואילו היה אומר את השמועה בשמו היו התלמידים מקבלים. וב**שו"ת חלקת יעקב** (או"ח סי' מו) דייק מדבריו שבאופן שלא שייך טעם זה, כגון כששמע דבר אגדה ופירוש המתקבל על לב השומע, אף כשלא ידע מי חדשו לכאורה לא יהא חיוב לומר השמועה בשם אומרה, אך דחה טענה זו, וכתב שאף שלענין שפתותיו דובבות יש לחלק ולומר כן, כיון דבלאו הכי יהיה שפתותיו דובבות כיון דכלפי שמיה גליא, אבל לענין הלאו דאל תגזול דל ולא תשיג שגזול ממבעל השמועה את הכבוד ששייך לאדם אף לאחר מיתתו, [וכמו שיש מצווה לכבד אב לאחר מותו], וכשאדם חידש דבר תורה, ובא אחר ואמרה בשם עצמו מבלי להזכיר מבטן מי תורה זו יוצאת, גוזל ממנו כבודו ועובר על הלאו אל תגזול דל ולא תשיג, וכמבואר בילקוט הנ"ל שמביא קללה לעולם.

ועיין ב**בנו"ב** (מהדו"ת י"ד סי' קסא) שכתב ומי הוא פתי יסור הנה להחשיך אור גדול וליתן דופי בדברי אגדה, וכל דברי בעלי התלמוד כלם נתנו מרועה אחד ואין בהם דבר ריק ובטל וכו' עי"ש שהאריך דדברי אגדה והלכה כלם נתנו מרועה אחד וקדושה אחת היא, ועי' **ברש"י** (בראישת לג ד) שהביא אמר רבי שמעון בן יוחאי הלכה היא בידוע שעשו שונא ליעקב וכו' הרי שלפעמים גם דברי אגדה נקראין הלכה.

למעשה יסוד זה מבואר כבר ב**שדי חמד** (פאת השדה מערכת א כללים סי' קמג) שגם דבר אגדה יש לומר בשם אומרה, אך בספר **האשל** (לקוטי שושנים מערכת א סי' כ) הוכיח שאינו כן.

לעדכון ורישום שיעורי תורה ניתן לשלוח

פקס ל - 03-543-5757

או לת.ד. 5717 חיפה

נשואי שבוייה בזמן הזה לכהן

בשו"ע (אבהע"ז סי' ז ס"א) נפסק ששבוייה אסורה לכהן, וטעם איסורה שחוששים שמא נבעלה לפסול לה, והנה בדין הכהנים בזמננו שכהונתם היא מטעם חזקה נחלקו הפוסקים (ראה לעיל כד.) אם דינם כודאי כהנים או כספק.

והנה שיטת הריב"ש (סי' צד) שכהנים בזמן הזה אינם כהנים ודאים אלא ספק, ומטעם זה כתב בשו"ת מהרשד"ם (אה"ע סי' רלה) בענין שבוייה שנשבית וספק הוא אם נטמאה ואשה העידה מפי שבוייה אחרת שהיתה עמה שלא נטמאה, ונשאל אם מותר לה לינשא לכהן ואם הוא בכלל איסור שבוייה לכהן, ומסיק להקל על פי דברי הריב"ש שכהנים בזמננו שאין להם כתב היחס אינם ודאי כהנים ורק מפני חזקתם נהגו היום לקרוא תחילה בתורה, וכיון שכהנים שבזמננו אינם כהנים ודאים ואיסור זה דשבוייה אינו אלא איסור דרבנן, א"כ די לנו להחמיר במה שהוא איסור ודאי אבל בענין ספק כזה ראוי לנו לומר ספק דרבנן לקולא, ובפרט שיש בזה ספק ספיקא המתהפך, שהוא ספק כהן ספק ישראל, ואת"ל שהוא כהן ספק מותר בה כיון שלא נטמאה ספק אסור, ויש לנו לומר ג"כ שבוייה זו ספק אסורה לכהן ספק מותרת לכהן ואת"ל אסורה לכהן שמא זה אינו כהן אלא ישראל, וכן נקט בישועות יעקב (או"ח סי' שמג סק"ב), וראה לעיל (כד.) נדון זה בארוכה.

ובאחרונים העירו בדברי המהרשד"ם, שאין זה ספק ספיקא כיון שאין שני הספיקות בגוף אחד שהרי ספק אחד הוא באשה אם נבעלה והספק השני הוא בבעל אם הוא כהן או לא, וספק ספיקא שאינו בגוף אחד לא הוי ספק ספיקא (שעה"מ איסורי ביאה פי"ט הכ"ג, הו"ד בפ"ת סי' ז סק"ב).

והמהרי"ט (ח"א סי' קמ"ט) ותשו' חוט השני (סי' י"ז) האריכו לסתור דעת מהרשד"ם, ובשבות יעקב (ח"א סי' צ"ג) דחה דבריהם ומקיים דברי מהרשד"ם, ובבאה"ט (אבה"ע סי' ו סק"ב) הביא מתשובות כנסת יחזקאל שחולק על השבות יעקב.

ובבית אפרים (אבהע"ז סי' קכב, או"ח סי' ו) האריך בזה למאד בסוגיית הגמ', ודעתו נוטה לדעת הרשד"ם והתיר אף ספק גרושה, כשיש עוד צדדים שאין צריך להוציאה. ובאו"ח (סי' ו) האריך לומר דאסור להם מטעם זה לעמוד על הדוכן בכל יום, דלמאי דאיחזק איחזק. ונ"ד שיש כמה צדדין להיתר בלאו הכי. וע"ע בערך שי (שם סי"א), שו"ת יד יצחק (ח"ב סי' קי"ח אות ד) דברי חיים (אבה"ע סי"ב), אמרי אש (אבה"ע סי' יג). ובשו"ת אגרות משה (יו"ד ח"א סי' רל).

שהפה שאסר הוא הפה שהתיר

פי' הוראת איסור והיתר תלוי בפה, הפה הוא שאסר הוא שמתיר, והיינו כמו שאמר אא"ז צוק"ל למורה הוראה אחד, הנה מצינו בשו"ע שהמחבר מתיר, ובא אח"כ הרמ"א ואומר ויש אוסרין, וכן הלכה. נמצא חלילה שהמחבר אכל טריפות חס להזכיר, אלא כשאמר המחבר בפיו הקדוש מותר היה באמת מותר וכשר בלי נדנדוד איסור חלילה, ואח"כ כשבא הרמ"א ואמר בפיו הקדוש יש אוסרין הוא באמת איסור גמור, וא"כ שהכל תלוי באמירת הפה, יש ללמוד מזה איך שצריך המורה הוראות בישראל לשמור פיו בקדושה ובטהרה ע"כ לשוננו ודפה"ה, וזהו שאנו רואין שיש גדול בתורה ובא אחר שאינו כ"כ גדול כמוהו ומכוון הלכה לאמיתו יותר ממנו, והוא מפני שפיו שלו הוא פה טהור ומקודש יותר, והוראת איסור והיתר תלוי בקדושת הפה כי הפה הוא שאסר, והפה הוא שמתיר כנ"ל ודו"ק.

(דברי ישראל)

שנים שדנו דיניהם דין אלא שנקרא בי"ד חצוף

וירא חתן משה וכו' ויאמר משה לחותנו וכו' (שמות יח יד-טו) ואינו מובן השאלה והתשובה, ויראה כי שאל מדוע דן יחידי, וזהו מדוע אתה יושב לבדך, ואמרו אבות (פ"ד מ"ח) אל תהי דן יחידי, אך יראה שזהו עפ"י מ"ש חז"ל (כתובות כב.) שנים שדנו דיניהם דין אלא שנקרא בי"ד חצוף, וכתבו הטעם דבג' לא ידע הבע"ד מי מחייבו, אבל ב' ע"כ הסכימו לדעת אחד וידוע ששניהם חייבוהו, א"כ זהו היתה שאלתו, מדוע אתה יושב לבדך והרי הכל יודעין שאתה הוא המחייב, וזהו מה שהשיב, כי זהו דוקא בבע"ד שבא לנצח לבעל דינו, אבל מי שאינו חפץ בשל חבירו רק לדעת האמת הדין עם מי, זה לא יהרהר אחר הדיין, וזהו כי יבא אלי העם לדרש אלקים, וגם יש חילוק כשבא לנצח חבירו בטענת שקר ורמיה, דרכו להתלונן על הדיין, אבל משה אמר שהם בעצמם יגלו להם, שברוח הקדש שבו מביין תעלומת לבם, וזהו כי יהיה להם דבר בא אלי הדבר בעצמו, ואני מודיעם בטרם יתעצמו לטעון, ויסכר פי דוברי שקר, רק לדעת המשפט אמת הדין עם מי, וזה ושפטי בין איש ובין רעהו, כלומר שאין קטטות ומריבות ביניהם, רק אחוה וריעות, ואין דיני רק הודעה בעלמא, וזהו והודעתי את חקי האלקים ואת תורותיו.

(מלא העומר, יתרו)

ויכר יוסף את אחיו וכו' מלמד שיצא בלא חתימת זקן ובא בחתימת זקן

הדבר תמוה, הרי זיו איקונין של יוסף היה דומה לשל יעקב, והיה להם להכירו על ידי זיו איקונין של אביהם, ומה שהלך מהם בלא חתימת זקן, ועכשיו היתה לו חתימת זקן, אדרבה על ידי זה היה דומה יותר לאביו והי להם להכירו, אלא יוסף היה בן שלשים ותשע באותו זמן, והיה דומה ליעקב כאשר היה באותו גיל, והאחים לא הכירו את אביהם בגיל כזה, כי רק בפ"ד שנה נשא יעקב אשה, ובניו לא ידעו כלל את דמות דיוקנו בהיותו בן שלשים ותשע.

(שפתי צדיק)

מתיבתא של עוז והדר ראש הישיבה הפרטי שלך

ועכשיו מבצע מיוחד

מצטרפים למנויי מתיבתא ומקבלים

במתנה

כרך אינצקלופדיה תלמודית
ערכי מסכת כתובות + שובר הנחה
לרכישת תוכנות תורניות
מבית טל מערכות

מתיבתא של עוז והדר היא יצירה מושלמת המתאימה לכולם ומאפשרת לכל לומד להגיע לעומקים ולהבנה לפי רמתו. **במתיבתא** מגוון מדורים איכותיים הכוללים היקף עצום וחסר תקדים של ליקוטים מאלפי ספרי מפרשים ראשונים ואחרונים, כשבמרכז הגמרא המפוארת והמהודרת בתכלית הדיוק של **עוז והדר**.

לו היית יכול לקחת ראש ישיבה פרטי שילמד אותך מדי יום ויסביר לך את הגמרא ומפרשיה על בוריים... נשמע חלום? ובכן זו מציאות וכל אחד יכול להיות חלק ממנה: הזמן עוד היום מנוי ל**מתיבתא** - הגמרא המבוארת המובילה של **עוז והדר** ויגיעו לביתך דפי "הדף היומי" מבוארים ברמה גבוהה ע"י טובי התלמידי-חכמים שבדור. בדיוק כמו ללמוד עם ראש ישיבה פרטי.

הופיע: הכרך השני של "מתיבתא" על מסכת כתובות

להזמנות: 1-800-22-55-66
ניתן להשיג גם בחנויות המובחרות

תיקון נשמה

בעשרת ימי תשובה עשה פעם האדמו"ר מרוזין, 'תיקון נשמה'. היה זה כאשר נסע עם בנו, ר' מנחם נחום משטיינשט, בלוויית קבוצת חסידים לקיים את מנהג התשליך בנהר. כאשר הגיעו לשם מצאו דייג שט בסירתו, וקרא לו האדמו"ר לבוא לפניו ופדה ממנו בסכום כסף גבוה דג אחד מסויים שהיה אצלו, דג שלא היה שווה לכאורה את הסכום המבוקש עבורו. לקח הרבי את הדג אליו ובכל פעם שהניח עליו את כף ידו היה נאנח ואומר: אוי ווי לי! ולקח איתו את הדג לביתו ולאחר שנתבשל אכל אותו הרבי לבדו והייתה זו תקנתו.

דרשת תשובה אמיתית

הגיע ובא הרב ר' יחזקאל שרגא משינאווא לעיר אוהעל, וביקש מגבאי הקהילה להכריז ולהודיע לקהל כי רוצה הוא לדרוש בפניהם בבית הכנסת.

הזדרזו הגבאים לקיים את בקשתו ועד מהרה התאספו לכבודו כל תושבי העיר היהודים והגיעו אל בית הכנסת המרכזי.

עלה ר' יחזקאל שרגא אל הבימה, פתח ואמר: 'רבותי, רוצה אני להזכירכם דבר. לפני כמה זמן, הייתי כאן ודרשתי דרשה במקום זה. וכאשר דרשתי לא הייתה כל כוונתי לשם שמים ובזה חטאתי כלפיכם, שעירבתי כוונות לא רצויות בדרשה. והנה נזדמן לידי להגיע לכאן שוב, וכמו שאמרו חכמינו: סימן לתשובה שלימה - נזדמנה לידו אותה עבירה ופירש ממנה'. ולכן באתי לעשות תשובה באותו מקום ממש ומבקש אני מאלוהים ומכל אדם שימחל לי... ונשא אחר כך דרשת התעוררות ודברי תשובה חזקים ביותר.

ואכן הייתה בקהל התעוררות גדולה לאחר שראו עד היכן הדברים מגיעים. (מקור חיים).

גלה כבוד מלכותך

בשבת שובה הראשונה לאחר שהשתחרר האדמו"ר ר' אברהם יעקב מסדיגורא מבית האסורים.

לאחר שעשה קידוש קרא ואמר: רבונו של עולם, עשה למען בניך והורד את השפעתך מן השמים יחד עם התגלות, עד שידעו הכל ויכירו כי אתה הוא מקור הברכה. ואם תעשה זאת, מבטיח אני לך, בשבועת שתי ידי, שיהודים יהיו יראי שמים!

מה נחוץ???

נכנס סוחר עשיר אל הרבי בעל ה'שפת אמת' מגור זצ"ל באחד מימי עשרת ימי תשובה לקבל עצה וברכה על עניני עסקיו.

הגיש אזי 'קוויטל' לרבי והוסיף בע"פ שהענין נחוץ לו מאד, עוד לאותו יום!

השיב לו הרבי: היום? - היום הענין הנחוץ ביותר הוא לעשות תשובה!

עצה לדין

אמר ר' נפתלי מרופשיץ לחסידיו - אם תרצו לזכות בדין הרי יש לי עצה עבורכם, תיזהרו מאד מחטא, לפחות בשלושת הימים שלפני יום הכיפורים.

שכן כתוב רשעים - יצר הרע שופטן.. הרשעים הרי נידונים על ידי היצר הרע עצמו... וישנו כידוע דין ש'שונא אסור לדין' ומסבירים חז"ל כי שונא זה אשר לא דיבר עימו ג' ימים. ואם ייזהר האדם ולא יהיה לו משא ומתן עם היצר הרע במשך שלושה ימים תמימים - הרי שייחרץ דינו כדין שונא - ויהא אסור לדין!

באותה צורה

נכנס פעם במוצאי ראש השנה חסיד אחד אל רבו ר' דוד מטאלנא לקבל ממנו ברכת פרידה.

שאל אותו ר' דוד - מדוע אתה ממהר כל כך לנסוע?

השיב לו החסיד - כי בעל העגלה הנכרי ממתין לו בחוץ ומחכה שיגיע, וממהר אותו.

נאנח ר' דוד ואמר: 'מיט דעם זעלבין גוי געקומען אין מיט דעם זעלבן גוי פארסטו אהיים?' (באותה צורת גוי שהגענת, בזו צורת הגוי שאתה חוזר לביתך?...) (אוצר ישראל - מפי ר' מרדכי הערש).

לכך נבראה תשובה

יצא אחד מתלמידי המגיד ממזריטש החוצה בימי התשובה והרחמים ופגש בחברו. פנה אליו החבר ואמר: אחי, מה יהיה עלינו, על כל העבירות שאיתנו?

השיב לו התלמיד - על העבירות שלנו איני דואג כל כך - שהרי אפשר לעשות עליהן תשובה שלכך נבראה.

אולם מה יהיה עם המצוות שלנו? באיזה צורה עובדים אנו את אלוהינו?!

ההקפדה הביאה לתשובה

יהודי אחד שהיה חוטא גמור הגיע אל המגיד - ר' מרדכי מצ'רנוביל. נכנס אליו והגיש לו 'קוויטל' בו מפורטים כל חטאיו ומעשיו הרעים שחלקם חמורים מאד וביקש ממנו שייתן לו דרך תשובה על זה.

התבונן הצדיק בפתקא וראה את החשבון הגדול של אותם מעשים, נאנח והשיב לאותו חוטא: אני כבר זקנתי ואין בכוחי לשאת עול בעל תשובה קשה שכזה. אך אייעץ לך לנסוע אל הרבי מרוזין, הצעיר ממני וכוחותיו במתניו, הוא יקבל אותך ויעזור לך.

נסע החוטא לרוזין, נכנס אל הרבי ונתן גם לו את הפתקא עם חשבון עבירותיו - קטנות וגדולות, קלות וחמורות.

עיין הרבי מרוזין ממושכות בפתקא, הרהר קלות והשיב לאיש את התשובה אשר ינהג בה:

ראשית, על החוטא להקפיד ביותר שכל דיבור ודיבור שבקדושה היוצא מפיו יאמר מן הסיפור, ולא יאמר שום דבר בעל פה לא תפילה ולא ברכות.

שנית, בכל פעם שיימצא בבית המדרש ויחזה בעריכת שולחנו של הרבי, יקפיד להביט רק על פני הצדיק ולא יסיר עיניו ממנו.

ואל יהא קלה בעיניכם - הסביר לימים בנו של הרבי מרוזין, הרב מצורטקוב - שהכיר את בעל התשובה וראה במדרגותיו - אין הכוונה פה לסדר לו תשובה 'קלה', אלא כאשר עשה החוטא בדיוק כדברי אבי, ולא סר מהם, ממילא ידע אחר כך כל מה שהוא צריך לעשות, וחזר בתשובה נכונה על כל חטא וחטא.

זדונות נהפכות לזכויות

בעל תשובה נודע היה הרה"ק ר' חיים דוד דוקטור מפיעטרקוב, והגיע בכוחות עצמו לדרגה גבוהה בחסידות ובעבודת השם.

בסוף ימיו כאשר היה חולה במחלה ממנה לא קם עוד, נכנס אליו לבקר הרבי מראדומסק בעל 'תפארת שלמה', ומצא אותו כשהוא ממרר בבכי.

אמר לו הרבי מראדומסק: מה לך ר' חיים דוד, מדוע אתם בוכים? על 'והימים הראשונים יפלו...?'

'אדרבא, שיעמדו.. השיב לו ר' חיים דוד, והתכוון לומר כי ידוע הוא שכאשר עושים תשובה מיראה - נהפכים הזדונות

לשגגות, וכאשר שבים מאהבה - נהפכים הם לזכויות. ועל זה בכה והתפלל שיעמדו לו עברותיו הקודמות כזכויות ויקבל ה' תשובתו כבאה מאהבה ולא מיראה. (בישישים חכמה).

זהירות בכבוד כל אדם

ידוע היה, הג"ר נתן צבי פינקל - הסבא מסלבודקא, בזהירותו המופלגת בכבוד כל אדם. והיה משתדל מאד תמיד למנוע מאשתו טרחה ודאגה. והיה מקפיד מאד לעזור לה ולכבדה.

למרות זאת, היה שוכן חשש בליבו שמא לא נהג כראוי כלפיה והיה מרבה לבקש את מחילתה.

היה זה מחזה מזעזע בעוצמתו כאשר בערב יום הכיפורים, לפני צאתו מהבית להתפלל בישיבה, היה מתחנן לפניה שתסלח לו שמא לא נהג בה כערכה, ולא היה זו ממנה עד שתאמר לו בפה מלא וללא שום היסוס כי סולחת היא לו בכל לבה. (המאורות הגדולים).

רואה אני שאמא בוכה...

בכל ערב יום הכיפורים היו נוהגים כל ילדיו של הרה"צ ר' יעקב ישראל מקרימיניץ, בעל 'שבט ישראל' לבוא אל בית אביהם, כשהם מביאים גם את ילדיהם איתם כדי שיברך אותם אביהם בברכת הבנים.

שנה אחת, בערב יום הכיפורים אחרה אחת מבנותיו לבוא אליו ולכן מיהרה והלכה לחצר בית הכנסת ועמדה בפתחו, כשהיא מחזיקה את ילדה הקטן על זרועותיה. וחיכתה לאביה שיבוא לשם ויברך אותה.

כאשר הגיע הרב ר' יעקב ישראל, מצא אותה כשהיא עומדת בחצר ביה"כ ובוכה, וגם ילדה הקטן בוכה בכי גדול. שאל הרב את נכדו למה זה תבכה? השיב לו הקטן: רואה אני, שאמא בוכה - לכן בוכה גם אני...

נכנס מייד הרב לבית הכנסת, עלה לבימה וסיפר בהתרגשות לקהל את דבר השיחה ששמע ואמר בהתעוררות: אם תינוק זה, ראה פעם אחת את אמו בוכה ומייד החל לבכות גם הוא - גם אנו צריכים לשים אל לבנו את צער השכינה, וקול בכייה, ובוודאי עלינו לבכות... והתעורר כל הקהל לתשובה וחרטה ובכה בכי גדול, עד שנפתחו שערי שמים בתשובתם.

חפץ ה' בעמלך

קיום ציווי ה'. ואתה שמחוייב הינך לאכול, ודאי נחשב זה לך כשני צומות.

ההבדל ה"קטן"

ביום הכיפורים ראה האדמו"ר רבי מאיר מקרעטשניף זצלה"ה, כי אחד מן האורחים שבאו לשהות בקרבתו, כשהוא מתפלל בדביקות יתרה ובכוונה מרובה עד שהיו בגדיו רטובים מגודל התלהבותו.

ונעשתה דעתו של הרבי חלושה, שמא אורח זה יודע להתפלל יותר טוב ממנו וצריך ללמוד דרכי תפילה מפיו. אולם, למחרת יום הכיפורים הבחין בו כשהוא מתפלל את תפילותיו במהירות רבה.

התפלא מאד והחליט לברר אצלו הדבר - כיצד יתכן שאדם שהתפלל אתמול בכוונה כה רבה, יתפלל היום במהירות כה רבה?!

ענהו אותו אדם: וכי יום הכיפורים היום או שמא רבי אנוכי?! נענה הרה"ק מוהר"מ והסביר: אכן, זהו ההבדל בינינו שאני איני מתרפה לעולם... ומיד נחה דעתו מהחולשה שאחזה בה ביוה"כ. (רזא דעובדא)

אפילו שודד דרכים היה כבר מרחם

באחת השנים, ביום הכיפורים היה הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב שרוי בעצבות - וכל אותו היום שפך דמעות כמים והפיל תחינתו לפני הקב"ה, וניכר היה שדבר מה מטרידו עד מאד. אך באמצע תפילת נעילה - נשתנה לפתע, ושמחה מילאה את נפשו ופניו.

במוצאי יום הכיפורים, לאחר שהבדיל ר' לוי יצחק, סיפר שאותה שנה היה קיטרוג גדול על ישראל בשמיים, ולא ראה במה אפשר לבטלו.

בזמן תפילת נעילה, שמע ר' לוי יצחק שתי נשים משוחחות בעזרת הנשים ואמרה אחת מהן לחברתה: בטוחה אני כי שמע הקל קול תפילותינו וכתב וחתם אותנו לשנה טובה.

שאלה אותה החברה: כיצד יכולה את להיות בטוחה כל כך?

השיבה הראשונה וענתה בתמימות אמיתית: הייתכן אחרת? אפילו אם היינו עומדים לפני שודד דרכים ומרבים לפניו בתחנונים כפי שעשינו, אפילו הוא כבר היה מרחם עלינו! כאשר נשמעו דבריה בשמיים - עשו שם רושם עז והצליחה לבטל הקיטרוג. (מועדי האיתנים).

פנה הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב לחסיד אחד במוצאי יום הכיפורים ואמר לו: הבה ואגיד לך על מה התפללת היום:

בתחילה ביקשת מהשי"ת, שעל מנת שתוכל להתפנות ללימוד התורה בלי טרדות ודאגות, שיזמן לך אלף רובלים במזומן.

לאחר מכן, הסקת כי אם תקבלם במזומן, ודאי תפתח לך חנות ושוב תהיה עסוק וטרוד בעסקיך ולכן הפכת בקשתך וביקשת שיחלק לך סכום זה לשניים, בכל פעם חמש מאות רובלים.

לפני תפילת נעילה היתה בקשתך שיחלק לך השי"ת את הסכום לארבעה חלקים וישלח לך בכל שלושה חודשים מאתיים וחמישים רובל וכך תוכל לעובדו במנוחה.

אולם לא חשבת והעלית בדעתך כי אפשר שאין זקוק הקב"ה לתפילותיך ולעבודתך אלא דווקא חפץ הוא יותר בטרדותיך ועמלך... (ליקוטי שירים).

המתן עד...

בסוף חייו היה הגה"ח ר' יצחק אייזיק יום טוב מוורשא חולה "בולמוס". נסע הוא בלוויית בנו אל רבו, האדמו"ר הקדוש מביאלה, לפני יום הכיפורים כדי לשהות במחיצתו בחג.

בערב יום הכיפורים נכנס בנו אל האדמו"ר לשאול כיצד על אביו לנהוג בתענית, האם צריך הוא לאכול כבר בליל החג? השיב לו הרבי: בלילה שלא יאכל, ונוטל אני את האחריות שלא יאונה לו כל רע. ובבוקר תשוב לשאול..

למחרת נכנס שוב הבן אל הרבי, והפעם השיב לו הרבי: "שלא יאכל עד לאחר תפילת שחרית".

אחרי שחרית נכנס ונענה שימתין עד לאחר תפילת מוסף. וכך, עד שבסופו של דבר השלים את כל התענית כשאר בני ישראל. (בישישים חכמה).

שתי תעניות

התמרמר פעם זקן חולה אחד בפני ה"חזון איש" על כך שאסרו עליו הרופאים לצום ביום הכיפורים.

השיב לו ה"חזון איש" מדוע חושב אתה שלא תצום?! ולא עוד, אלא שתצום שני צומות! שהרי אמרו חז"ל האוכל בתשיעי כאילו נתענה בתשיעי ועשירי - ואמרו כן, על שם

על בכיות ודמעות לא דיברתי! לך כאשר אמרתי שנגור עליך, אבל על בכיות ודמעות לא דברתי...

סלחתי כדבריך

בליל יום הכיפורים לאחר אמירת כל נדרי, נעמד הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב בבית מדרשו, היסה את ציבור המתפללים וקרא: רבותיי, בחז"ל נאמר כל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם. ולכן אף אני אומר לכם דבר בשם אומרו: "ויאמר ה' - סלחתי כדבריך!"...

מהי התשובה?

בתפילת מנחה של יום הכיפורים, התחרה אברך אחד, בבית מדרשו של האדמו"ר ר' מאיר מפרמישלאן במתפללים האחרים, ולאחר שהבטיח סכום הגון זכה ב"מפטיר יונה".

לאחר סיום התפילה, נקרא אותו אברך אל ר' מאיר ושאל אותו: ובכן, אמור נא, תשובה לקושיא של רב החובל כבר מצאת?

התבונן האברך בתמהון אל הרבי וניסה להבין במה הדברים אמורים, איזו קושיא יש שם? ראה הרבי את בילבולו של האברך והשיב לו באמירה: הרי זה עתה קראו לפניך את הקושיא בעלייה שרכשת - הלוא כך היו דברי רב החובל: מה לך נרדם? ... קום קרא אל אלוקיך!". (חיים שיש בהם).

כוח הראייה

בליל יום הכיפורים היה רבינו ר' אלעזר וולף מקרעטשניף מתהלך בין חדרי בית המדרש בו היו ישנים החסידים שהגיעו אליו והיה מתבונן בהם בשנתם.

והסביר את מעשיו בזה שבכונת ליבו הטוב והדואג לכלל ישראל בכל עת, אפילו בליל יום הכיפורים, לתקן על ידי ההסתכלות בכל אחד ואחד את המעשים שבידיו. (רזא דעובדא).

אחרי מות...

הרב הקדוש ר' אלימלך מגרודזיסק היה מקפיד לקרוא בתורה בעצמו ביום הכיפורים.

וכאשר היה מתחיל לקרוא את "אחרי מות שני בני אהרן" היה כופל את תיבות "אחרי מות" וחוזר עליהם כמה פעמים, וכל השומע זאת פורץ היה בבכי מחמת יראה וחרטה.

מנהג היה נהוג אצל החוזה מלובלין שבמוצאי יום הכיפורים היו נכנסים אליו כמה מחסידיו לשמוע מפיו ולהתעניין איך תהיה ה"חתימה" שלהם של אותה שנה, ולעיתים היה משיב להם. פעם נכנס אל החוזה מלובלין - תלמידו הצדיק הרבי ר' בונים מפשיסחא לשאול איך נראית "חתימתו" השיב לו החוזה - בשנה זו עתיד אתה להפסיד את כל מעותיך!.

ואכן כך היה, כל אותה שנה הייתה משפחתו - אשתו, בניו ובנותיו חולים והוציא רכוש רב - אלף וחמש מאות רובלים שהיוו את כל ממנונו על מנת להביא להם רופאים גדולים ולקנות עבורם תרופות שונות. ולא נשאר לו ממה להתפרנס.

אך ר' בונים, בגודל בטחונו ואמונתו בה' נסע כדרכו מידי שנה לעיר וורשא, אולי יזמן לו ה' בה פרנסה? והלך לשהות ולהתארח באותו מלון מפואר בו היה רגיל להיות בכל שנה. ונשאר הוא במלון כמה שבועות, ואכל ושתה אך לא הייתה בכיסו פרוטה אחת. ור' בונים הצטער מאד ודאג פן יחא זה חילול השם כאשר תלמיד חכם שכמוהו לא ישלם... ובכה מאד לה' מעומק נפשו.

בדיוק כשפסק מבכיו, הגיע אליו שליח שנשלח מהגבירה המפורסמת תמר'ל, ובפיו הצעה מגבירתו - שיהיה ר' בונים קופאי בעסק שלה, והיא תשלם לו משכורת של שישה רובלים לשבוע..

כששמע ר' בונים את הצעתו - ואמר: היות והגיעה הצעה זו לידיי, משמע שכבר שמע ה' שבשמיים קול תפילתי ופתח לי ברחמי שיערי פרנסה, אם כך, הרי אני שוב ר' בונים כבראשונה, ואינני חפץ להיות סתם פקיד זוטר במשכורת שבועית אלא רוצה אני להיות שותף לעסקיה.

חזר השליח אל תמר'ל הגבירה ובפיו תשובתו של ר' בונים, רגזה היא מאד על תשובתו ולא הוסיפה לו דבר.

אולם ר' בונים ישב כבר בשלוה ובשקט במלוננו והמשיך לעסוק בתורה מתוך בטחון מוחלט בהשי"ת שימציא לו פרנסתו.

לאחר מספר ימים שלחה הגבירה להודיע לו כי התרצתה לרעינו ומצרפת היא אותו אל עסקיה כשותף, וצירפה גם סכום כסף נכבד בו יכול היה לשלם חשבונותיו וחובותיו. באותה שנה עלו עסקיהם המשותפים יפה והרוויחו סכום נכבד.

נסע ר' בונים שוב לרבי החוזה מלובלין, אך נכנס בדלתו של הרבי הקדימו החוזה ואמר לו: אמנם מלכתחילה היה צפוי

